

REVISTA POLITICĂ

Abonamentele:

în Austro-Ungaria pe an pentru cărțurari 8 cor., pentru țărani 5 cor., în România și străinătate pe an 10 cor. Abonamentele se plătesc înainte la administrație și se pot face pe 6 sau numai pe 3 luni. Un număr 15 bani.

Inseratele:

se trimit numai la administrația foii și costă: un rând petit, sau spațiul său, prima dată 12 bani, a doua oară 18 bani, a treia oară 24 bani. — Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrisele nu se înapoiază.

Apare în fiecare Duminică.

Redacția și Administrația: strada Tâmplarilor N-rul 16.

Cum nu vii tu, Țepeș Doamne, ca punând mâna pe ei
Să-i împarți în două cete, în **nebuni** și în **mișei**.
Și în două temniți large cu de-a sila să-i aduni,
Să dai foc la **pușcârie** și la casa de **nebuni**.

Eminescu.

Rugăm pe toți abonații noștri să plătească abonamentul pe jumătate de an. Le mulțămim celor ce ne-au plătit înainte.

Administrația.

După congres.

(Părerile unui învățător independent.)

Asupra congresului învățătorimii noastre ținut în 12 Faur la Rădăuț s'au exprimat mai mulți. După cum erau interesele acestor scriitori, așa a fost și cuprinsul articolelor.

Caracteristic a fost că cei doritori de mandate (la câștigarea cărora este de mare folos puterea agitatorică a învățătorimii) s'au folosit și de acest prilej, pentru a aduce laude nesfârșite învățătorimii. Ori de au fost dictate de sinceritate, fățarnicie sau de nevoie, e altă întrebare, pe care nu vom cerca să o răspundem.

Ori de a fost necesar un congres al învățătorimii, nu avem să cercetăm la acest loc, pentru că, după părerea noastră, situația politică nu este așa de „încurcată” după cum se crede.

Este clar pentru oricare Român bucovinean că situația este aceeași, ca și înainte de faimoasa organizație a partidului, care doarme și astăzi. Toți Românii atât ca inși cât și ca stări, sunt sătui de luptele turbate

din trecut, dar maicusamă de „activitatea” unor politicieni de căpătuială, și doresc din inimă să porceadă solidar la alegerile viitoare, pentru a alege reprezentanți muncitori, iar mai ales cinstiți, cari să nu îmbete lumea cu apă rece și să o înșele, aducându-i, în loc de foloase, daune nenumărate.

Situația poate fi și este „tulbură” pentru acei candidați de deputație, cari împlă după încredere și nu găsesc nicăiri încredere și sprijin la popor. Da, aceștia au nevoie să-și pregătească terenul prin adunări de tot felul, trâmbițându-și faptele naționale, fără de cari am fi pierit de mult, câștigând cu vorbe dulci pe cei nehotărâți și înfricând pe cei dușmănoși lor.

Socoteala nu e rea, numai că are cusurul de a fi fost făcută acasă, iar în târg e altă treabă!

Foarte mulți din învățătorii noștri își dau bine sama, cât datoresc deputaților din trecut, cari nu mai conțin cu laudele, că „lor singuri” au să le mulțamească învățătorii totul. Noi întoarcem cojocul și întrebăm: Oare cât au de mulțamit deputații învățătorilor?? Dacă am măsura cu cumpănă dreaptă, i-am scoate desigur pe „scumpii noștri deputați”, a căror câștiguri materiale și morale, dobândite cu ajutorul învățătorilor, întrec foarte mult sporul neînsemnat al lefii acestora din urmă cu câțiva bieți gologani.

Dar șiretenia deputaților noștri nu are margini! Ei știu să iscodească destule chifti-

bușuri ca să-și recâștige vechea simpatie a învățătorimii noastre. Un program nou, bogat, de activitate pentru viitoare sesiune dietală, de la care va atârnia, zic ei, soarta poporului nostru, este prezentat la orice ocazie, pentru ca auzitorii să vadă bine, de unde vine mântuirea norodului. Numele sfânt al „poporului“, de pe a cărui piele își strâng milioanele, este din nou rostit, iar dușmanii acestuia (pe cari noi nu-i cunoaștem) sunt amenințați cu moarte. Și cât de ușor sunt de iscodit acești dușmani! Toți cari nu se închină deputaților, sunt dușmanii poporului: Boerii, preoții, funcționarii, cu un cuvânt toți lencarii.

Este ușor de înțeles, dacă mulți dintre învățători, la auzul acestor cuvinte deputațești, că numai, „ei sunt prietenii credincioși ai poporului obidit“ încep și ei să bănuiască în orice lencar, un dușman al poporului și deci, și al învățătorimii.

De aceea nu este greu ca într-o astfel de atmosferă încărcată de politicieni cu dușmănie artificială între stări, să se producă conflicte nouă, cari ne desbină, ne sfășie și produc o destrăbălare, de care numai deputații profită.

Astfel am văzut din nou iscodindu-se în timpul din urmă în organele d-lui Chisanovici o nouă „dușmănie a preoțimii contra învățătorimii“. Oare adevărată să fie această știre alarmantă? Sau este vorba de un chițibuș electoral de sistem democratic? Ni se pare că-i cazul din urmă.

După ce d. Chisanovici și-a încercat înzădar norocul la Solca, unde, cu ajutorul episcopului său politic Aurel Onciul, a căutat cu mijloace foarte condamnabile (pe cari le-am arătat) să-l înlăture pe d. inspector Dolinschi — d-sa a trecut în districtul Siretelui. Dar și aici, fie din lipsă de popularitate sau de simpatie la popor nu pare a fi găsit un teren prielnic. Și atunci și-a zis: Să născocesc o cauză a acestui nesucces! Și a și născocit-o! Un preot, a cărui importanță în district este de sigur tot așa de mare ca de pildă a d-lui Aurel Onciul la guvernul din Viena, s'a exprimat la o petrecere într'un mod, se zice, dușmănos față de d-sa. Deci iată cauza: preoțimea! Și de aici înainte, ține-te, neică! În fiecare număr din cosmopolita „Lehrzeitung“ vedem câte o amenințare la adresa preoților, cari sunt provocați să declare public și ime-

diat: voesc să mergă cu poporul (adecă cu d. Chisanovici) sau contra lui?

Nu vom califica mai deaproape această „tactică“ electorală, care chiar dacă și nu are un scop infam, poate să producă urmări nenorocite. D. Chisanovici poate fi sigur: preoțimea sireteană nu-l va combate, căci nu are motive. Dar d-sa să caute a-și câștiga singur popularitate. Preoțimea își va răsgândi ori de să agiteze pentru d. Chisanovici, care la orice ocazie provoacă fără cauze preoțimea, care, prin abținerea completă a organului său „Viitorul“ de la politica militantă, a dovedit că știe să respecte pacea dorită în sinul poporului nostru.

E drept. Acum în urmă d. Chisanovici caută prin diferite „declarațiuni“ publice să-și rectifice și scuze atitudinea sa, căci începe a vedea că mulțimea colegilor săi este și ea pentru pace și nu are motive de a porni războiu împotriva preoțimii.

Ne-am ocupat mai pe larg de acest caz, căci pe lângă partea sa comică (închipuiți-vă un candidat, care nu are unde candida!) are și una tragică.

Deputații, cari au fost la congresul din Rădăuț, au asigurat învățătorimea de „sprijinul“ lor. Întrebăm: care? Nu văd învățătorii și în special d. Chisanovici ce trecere au acum acești deputați? Când ei singuri nu știu unde să candideze, cum pot aștepta învățătorii de la aceștia sprijin? Și apoi și aceste făgădueli sunt fățarnice! D. A. Onciul a căutat să-l bage pe d. Chisanovici cu de-a-sila deputat la Solca, în vreme ce pregătia terenul pentru altul. Iar d. Lupu, marele prieten al învățătorilor, va proclama în curând la Suceava pe un preot, rudă a d-sale, pe când d. Chisanovici va rămânea cu „făgăduiala“ frumoasă a sprijinului!

Și ne pare rău că un reprezentant al învățătorimii ar putea să rămâne neales, cu tot ajutorul și simpatiile sale nemărginite, pe cari le oferă de ani de zile unor politicieni, cari prin d-sa știu să câștige ușor și ieftin simpatiile unei stări întregi! Bănuim, cari sunt motivele ce-l silesc azi pe d. Chisanovici să-și pue cu atâta zel puterile sale în slujba unor politicieni de o sinceritate îndoelnică.

Totuși dorim să-l vedem ales, pentru ca să vedem atitudinea sa viitoare, despre care

prietenii săi intimi zic că se va schimba radical spre bine după alegere.

Până atunci însă are datoria atât ca reprezentant al stării sale, cât și ca ziarist, să lucreze pentru pace și, dacă crede în adevăr că situația trebuie limpezită, atunci să ceară ca și noi convocarea grabnică a congresului național făgăduit, la care să poată lua cuvântul și celelalte stări, cari au poate și ele ceva de spus. Căci congresul de la Rădăuț are importanța mărgenită a unui congres parțial, iar cel național va avea poate un scop mai înalt și mai însemnat decât acela de a da prilej unor deputați să se laude pe sine și să batjocurească toată lumea, ce nu-i poate urma, de a aplauda orațiuni frumoase și de a lua rezoluții împotriva gazetei noastre care, credem, nu a păcătuit cu nimic față de învățătorime. Din contră, noi am fost aceia, cari am arătat cum după sistemul păcătos și condamnat al politicianilor noștri este primejdie să se zădărnicească absolut alegerea unui învățător ca deputat. Ne-ar părea rău ca rezultatul alegerilor să ne dea drept, iar, dacă nu va fi așa, vom avea și noi meritul nostru de a fi tocmit ceea ce au stricat alții, cari cred că au monopolul minții în această țară.

Dr. Teofil Lupu.

Cuvinte adevărate despre contele Bellegarde.

(Urmare.)

Și în chestia servitutelor „cea mai arzătoare și mai vajnică problemă economică” încercându-se ițele anume, dator sunt să arăt cât de împede a lucrat contele aice, să ne scape pe vecie această avere națională. Încercătura cu servitutele acestea, că dirigatoriile n'au luat cont la facerea tablei de patentul din anul 1853 care spune că servitutele se țin de numărul casei și nu's vânzabile, doară cu gospodăria, ei le-au pus pe singuraticii indivizi și comune, făcându-le vânzabile. „Socotința juridică” din țară era, cât n'au putut informa, că înzădar sunt încercările contelui de a scăpa servitutele de înstrăinare, căci legalitatea acestor cumpărături nu se poate făgădui. Se vede că acum „se susține” de capacitate juridică, „că nici o cumpărare a părtașilor de servitute nu este legală”. Primul care a grijit „pe cale judecătorească să câștige legalitatea părtașilor cumpărați”, a fost fostul șef al partidului d. Iancu Flondor. A și câștigat, cumpărând și restul drepturilor „Laurei”. Ca să nu se urmeze „calea arătată” de d. Iancu Flondor și de Jidani Eisenkraft, Druckmann și Rainer și, ca să se ex-

cludă posibilitatea înstrăinării acestei averi, contele a făurit cunoscutul proiect de lege — trecut și prin ministere — care prevede răscumpărarea servitutelor din partea comunelor. Acest proiect putea fi modificat după nevoile și trebuințele țăranilor, garantându-li-se cu desdăunare, pe lângă bani, și dreptul de folosință, astfel cum o cer azi Câmpulungenii îndreptățiți de la comună. Atunci țăranii îndreptățiți nu vor avea cauză să fie nemulțumiți, afară de „gheșeftari”.

Trebuia numai puțină „lipsă de interes” și abnegațiune din partea noastră și totul ar fi fost bine. Dar nu am avut noroc! Interesul personal al câtorva inși și ura personală în contra contelui apărător al țăranimii au biruit spre paguba poporului și a moșiei naționale, care va intra de acum înainte mai lesne în mâna gheșeftarilor de tot soiul, până ce oamenii noștri sărăciți vor trebui să iee traista și să plece în altă parte!

Aceste înșirate și multe altele sunt dovezi limpezi că contele cel hulit și-a făcut datoria și a arătat și prin fapte dragostea sa mare pentru poporul țărănesc.

Să vorbim acum ceva și despre „trebile sufletești” (culturale), despre cari spune d. Onciul, că nu s'a interesat „graful” privindu-le ca niște „mofturi”.

Stăruinței contelui este de atribuit deschiderea internatului românesc de băieți din Câmpulung și câștigarea în mod gratuit dela fond a unei parcele frumoase împreună cu o casă, în care se află adăpostit internatul. La inițiativa sa a reînviat societatea „Doamnele române” și s'a creat un curs de țesut, pentru care a scos contele dela minister subvențiuni de tot considerabile (1200 cor.), rădicând astfel industria casnică națională!

Contele care a văzut mizeria țăranilor săraci, nu a stat nepăsător, ci a sprijinit prin ai de-arândul cu ajutoare și mâncare pe școlarii sermani și sirguncioși, ca să-și poată urma nestingherit școala. A sprijinit și alte societăți culturale ca d. e. „Deșteptarea”, care l'a numit drept mulțămîntă „protector” al său.

Dela venirea sa în Câmpulung a ajuns poporul și limba poporului nostru la cinste, iar la petreceri contele vorbea ostentativ românește cu țăranii, arătând astfel atât străinilor cât și „domnilor” noștri înstrăinați, cât ține la limba noastră.

El a înlesnit crearea tipografiei românești din Câmpulung printr'un capital câștigat din vânzarea unei parcele cumpărată prin intervenția sa destul de ieftin.

Cea mai bună dovadă că a dat tot sprijinul său întreprinderilor culturale românești este faptul că societatea „Școala română” din Câmpulung, ai cărei membri se compun din români naționaliști, l'a numit în urma activității sale rodnice naționale „membru de onoare”, iar societatea „Doamnelor române” din Câmpulung a creat chiar un stipendiu ce poartă numele contesei Bellegarde drept mulțămîntă pentru interesul și sprijinul acesteia arătat față de societate.

Deci „trebile sufletești” nu au fost pentru d. „graf” „mofturi”, d-le Onciul!

„Contele Bellegarde” n'a fost nici când „nesincer”. Din potrivă era prea sincer și deschis, spunea oricui vroia să audă părerile sale după felul cum ar trebui să fie politica noastră. Era desinteresat, nu aspira la nimic

drept aceia critica în mod just situația politică și polițianii, dorind să ne ducă spre bine și să îndrepte moravurile politice ticăloase din țară!!

„Elevi și copii sermani a sprijini“ și el, nu numai câțiva, ci mulți de tot chiar sute. A dat și el ca „să scape de peire momentană“ pe vre unul, căruia i-a ars casa, i s'a primejduit o vită'sau, s'a călăcit cumva la trup.

Și cine din noi nu ar da din sărăcia sa văzând pe aproapele în gura peirei momentane? Deci și-a întins mâna să de ajutor „chiar prin dărușaguri de bani în cazuri de primejdie sau nenorocire momentană“. „Dar în alte cazuri“, contele nu a dat bani, nu a dat ca să demoralizeze poporul. Un bărbat de o morală atât de superioară nu poate demoraliza; el face bine! N'a căutat popularitate ieftină prin bacșisuri bizantine precum e obiceiul pela noi. El care a voit să rădice poporul nostru, putea el să'l degradeze „prin milostenii“ la rol de cerșitor?? A fost milos acolo unde trebuia. Murind de pildă gospodarul Crăciunescu din Câmpulung, întreaga lui avere de zeci de mii era să se răsipească, înstrăinându-se. Aflând contele despre aceia și văzând că este pericol să rămână o casă de copii pe drumuri, a sărit în ajutorul celor primejduiți, în vreme ce ai noștri nu urniau nici un deget. Și să se noteze că era încă pe atunci prefect, nu deputat cu datorințe față de popor!

A scăpat multe moși dela mezat și din ghiarele cămătarilor, prin împrumuturi bănești, ce a înlesnit țărănilor strămtorați, sau înrăurind asupra cămătarilor, ca să-și micșoreze pretensiunile.

Nu-i adevărat că contele s'a lăsat strămutat cândva la Câmpulung pentru ca să devie „contracandidatul lui Aurel Onciul“. Repetesc căci, dintâi „nici prin vis nu i-a venit“ să candideze, în urmă văzând dorința poporului a primit să fie ales, scriind: „Nu m'am împotrivit nici când dorinței poporului, nu m'oiu împotrivii nici acuma în ceasul hotărâtor al alegerii“. Contele Bellegarde era deci sincer, prea sincer, și sinceritatea face dușmănie căci ustură.

Nu-i adevărat, că contele ar fi intervenit pe lângă conducătorii partidului creștin social din Viena, ca să zădărnicească stăruințele d-lui Onciul, de a face legături cu numitul partid, care prin neuitatul Lueger să fi fost gata „să-i primească pe deputații noștri“ în el. Treaba a fost asfel. Eram atunci în legături cât se poate de prietenești cu creștinii sociali, pe de altă parte erau deputații noștri în „unio latina“, unde le este locul ca Romani. „Dela creștini sociali“, cam așa a argumentat contele, am avut sprijin și așa mai ales în afacerile economice. Ei sunt un partid german, acolo unde ne atingem de vr'un interes german, înzădar am reflecta la sprijinul lor. Dovadă gimnaziul românesc din Câmpulung. N'am putut obține atunci a zis contele, sprijinul fostului ministru Gessman deși iam dovedit cu date statistice, că aproape 80% din elevi la gimnaziile germane bucovinene sunt școlerii evrei și numai un rest de tot neconsiderabil germani „cari și ei au lipsă de limba țării.“ „Nu pot“, a răspuns ministrul creștin social „căci totuși e gimnaziu german“. Asta s'a întâmplat cam pe atunci când d. Aurel Onciul căutase să între „ca oaspe în partidul creștin social“. Contele

a fost contra“. Nu din cauză că s'ar fi tăiat prin aceasta creditul alegătorilor săi munteni din partea judeților“ ci fiindcă prevedea, că nu voini putea câștiga nimic mai mult din această legătură, iar de altă parte credea mai demn să ne validăm în parlament ca club național independent în legătură cu frații Italiani și prieteni cu creștinii sociali, decât să ne degradăm la a zecăa roată în căruța unui partid străin. Dar a zis contele, „ei nici nu ne vor primi“, fiind Germani. Se poate că contele sincer cum era să-și fi exprimat aceste păreri ale sale pline de demnitate de noi ca popor și față de voevodul Lichtenstein, șeful partidului creștin social, cu care știu că era contele în legături mai prietenești. Ce a prezis contele, s'a și întâmplat.

„Noroc“ a zis, „că baronul Hormuzachi nu s'a grăbit să serie răvașul rugând primirea în partidul creștin social, căci acuma ar fi primit clubul parlamentar român negru pe alb, refuzul creștinilor sociali“.

N'a fost purtarea demnă a contelui, și în chestia aceasta o dovadă vădită de prudență politică deosebită, tocmai ce ne lipsește acuma??

„Contele Bellegarde să fi inițiat sciziunea națională, îndemnând pe deputații români să iasă din partid“? Contele mi-a spus cu privire la aceasta următoarele: „Ceea ce am spus d-lui Flondor au auzit și colegii mei“. Am fost personal de față la întâlnirea din vorbă între d-nii Flondor și Bellegarde. „Ce spui la sciziune?“ a întrebat dl. Flondor. „Is de părere“ a răspuns contele că »o organizație națională peste capul deputaților nu se poate face, căci tocmai deputații sunt reprezentanții legali ai poporului“ etc. etc. ce mă privește pe mine organizați cât doriți, nu mă țin mortis de mandat“.

Înseamnă această asmuțare contra organizației naționale? Sau erau ceilalți deputați niște copii, ca să se lase asmuțați de contele Bellegarde contra națiunii lor? Din potrivă adevărat este că desidenții au cercat să-l câștige pe contele pe partea lor — altă dovadă că n'au fost împinși ei la sciziune de contele, — el le-a declarat, că nu se poate amesteca în trebile interne ale noastre, nici nu se duce acolo, unde nu's alegătorii săi. Deci a mai rămas mai departe contele în partidul național, fără să iee parte activă, nevoind să fie insultat de unul sau de altul în mod obișnuit pe la noi. Căci la noi domni se sfădesc gata să se încaiere, în urmă gata să se împace. La constatarea dintre d. Bellegarde și Flondor l-a mai rugat dl. Flondor pe contele dându-i „plenipotență și încredere deplină“, ca să-i înduplece pe ceilalți deputați la împăcare. Contele i-a răspuns, că va vorbi cu baronul Hormuzachi, fără să se fi obligat pentru ceva.

„Contele Bellegarde a alergat în anul 1907 la Strojmest“, ca să se pue în legătură cu noul șef al partidului național, pe care nu-l cunoștea până atunci nici personal, nici în cele politice; nu însă, ca „să zădărnicească împăcarea națională“. Dar când a fost contele la d-l Flondor, împăcarea era făcută. E posibil însă, că contele Bellegarde, omul din cale afară de drept și sincer, i-a spus cu ocaziunea aceasta d-lui Flondor frane ce crede despre unul sau altul din polițianii

noștri, bine înțeles în interesul cauzei; nici când din motive personale. Un Bellegarde n'a „uneltit“, nici când, căci era un „cavaler“ adevărat și nobil întru toate. Nu aspira la nimic. Când să-i bată pe „Wassilceni“, d. Aurel Onciul „a croit planul“ să-l designeze marșal al țării, „graful“ nu s'a declarat gata „să-i cumpere un ciasornic de aur“, ci i-a trimis o „scrisoare“ aspră și a mai zis „nu merge fără de Wassilceni“ fiindcă credea duelurile politice fără rost pentru noi. Chiar nici d. Iancu Flondor, juruind să-l facă marșal al țării, nu l'a putut reținea să lucreze contra Laurei zicând contele: „de câștigă Flondor, avem șapte moșii jidovești în munți“. S'a mai întâmplat cândva între noi atâta abnegațiune? E mirare atunci, d. Chisanovici, că-s un „fanatic“ al cinstei, moralei supreme, dorind să picure măcar nițel din aceste pe la noi?!

În privința economică și îndeosebi a băncilor iesă la ivială părerea contelui precum urmează dintr'o epistolă adresată mie: „mii de făci de pământ românesc ies la dobă și s'ar putea câștiga pentru Români, mai ales în comune mixte, ca să se formeze un teritoriu compact românesc cu hotare fixe, cari ar trebui apoi păstrate numai decât și ar fi ușor de păstrate. În schimb însă plăsam totul ce avem (adecă banii și influința politică) în speculațiuni riscate.“

Economiceste ne aflăm încă în fașe. În prima linie trebuie să tindem la conservarea moșiei noastre astfel că nici un petec de pământ țărănesc, gata să iasă la dobă îndeosebi din cauza beției, să grijim să nu-l lăsăm în mâni străne, adese pentru preț de nimic.

Drept aceia contele, cât era între noi, pândia să ferească țaranul de pierderea moșiei sale.

Deabia scăpând de grijile acestea și întărind poporul, a zis, am putea să ne interesăm mai de aproape de speculațiunile cu lemnul, cari au rost și aceste. Dar încetul să se înjgebe, după cât dispunem de bani și oameni versați, și deputații datori sunt să le sprijinească întrucât nu încrucează interesele obștești. Nici când însă politicianii activi n'au voie să fie implicați în aceste speculațiuni riscate, legându-se chiar pe nevrute față de stăpânire și deputați influenți potrivnici. Prea nepregătiți ne-am aruncat acuma în speculațiunile acestea încât chiar cu intențiunile cele mai bune să fie posibil — fără să stingherim bunul mers al treburilor obștești, — să străbatem acolo, unde tindeam, — adecă la o industrie a noastră cu lemnul. Și contele era gata precum a băgat de pildă la tren mulți de ai noștri, să bage Români la fabrici, să învețe meșteșugul. În urmă putem lua încet un fereșteu după altul, tot înaintând și ajungeam cu ajutorul său acolo, unde acum nefiind pregătiți n'am putut ajunge. Contele nu a fost deci în principiu contra speculațiunilor cu lemnul, dovadă sprijinul său dat tovărășilor Floreștean Pașcovici, și interesul său pentru oferta românească a Silvei, care dacă a reușit, e un merit al contelui. Și în afacerea Silvei s'a întreprins numai în interesul țaranilor cum dovedesc cuvintele sale către Dorneni „numai pentru voi m'am întreprins, numai voi să trageți folos, la urma urmei și alții!“

Mai serie „Foiața poporului“: Pe de altă parte îl face (Bellegarde) pe Flondor „gheșetar“ politic, și-l con-

sideră din această cauză de nepotrivit pentru conducerea națională. Nu a recunoscut singur d. Iancu Flondor incompatibilitatea aceasta declarând „că nu se mai bagă în politică până nu se desface de afacerile cu lemne“?

„Ideia“ lui era deci, zidind casa națională să n'o începem dela acoperemânt, ci dela temelie, care e ogorul nostru. Avem deci lipsă după socotinta contelui de bănci agrare; nu numai cu tendințe agrare, dar și să lucre într'acolo! Și nu era astfel proectul d. Aurel Onciul când a intrat în politică și decă s'a înțeles în fine pentru aparatul complicat și de tot scump: „banca țării“?? Spre acest scop și năzuindu-se în felul acesta singur să se lege și contele de institutul Centralei, grijind de bani din Vest, și depunând chiar singur din ce avea, împlinind măcar această dorință Centralei.

Aceste sunt dator să le spun spre clarificare și spre îndrumare. Pretinsele „cârtiri“, au fost critici juste în interesul nostru.

„Înainte de 2 ani a fost încercată țara de o grea catastrofă economică. Nici pășune pentru vite, nici pâne de trai pentru norod. Și pe lângă toate aceste o grea criză de bani“. Da așa era. Și cine a sărit atunci mai cu spor în ajutorul poporului, de nu contele? Nu a stărunit ca să se aducă păpușoi, fân, paie cu preț ieftin, ca să nu piară vitele și să nu fie jupiți țaranii de negustori lacomi? Căci mare de tot a fost atunci mizeria între sărăcime. Neputând plăti niște săraci lipsiți pământului datoria pentru păpușoi la consiliul cultural districtual, n'a plătit'o contele pentru niște orfani și vădane sermane cu o casă plină de copii, ca să nu li se vândă ultima vacuță cu un preț de nemieș, sau chiar lucruri din casă?? A fost aceasta corupțiune, demoralizare a poporului prin „împărțirea de milostenii“??

În anul 1908 a dat o secetă cumplită peste țară. Vitele nu avuse ce paște. A interpelat în parlament, cerând ajutor un deputat al nostru, a mai stărunit și altul. Deabia contele luând treaba în mână a străbătut cu alți 2 deputați, de a scos dela stăpânire ordinul telegrafic că s'au deschis pădurile fondului spre pășcătoare. „De nu era atunci contele“, mi-au spus oamenii: „ne alegem fără vite“. Atunci înzădar așteptau bieții oameni banii promiși dela banca țării. Banca nu avuse. De abia contele s'a îngrijit de bani pentru banca țării, întru cât era lipsă pentru cercul electoral Câmpulung-Vatra Dornei. Fiind banii atunci scumpi de tot, contele a plătit o diferență considerabilă de vr'o 4000 cor., ca banca să capete bani. A fost aceasta demoralizare?

Cine e în stare să numere meritele contelui pentru țaranul nostru?!!

„Dacă resumăm activitatea politică a contelui, trebuie să constatăm că politica sa nu a fost o politică de hatăruri, ci o politică foarte folositoare pentru viața noastră națională. „În întreaga politică a contelui se trage ca un fir roșu tendința“ întăririi neamului nostru.

Chiar d. Onciul și Flondor spuneau, că contele e programul partidului național împotriva corupției din țara noastră (spuneau acestea, pecând contele încă nu se împotriva „Laurei“ și nu era făcută legătura cu Coco Wassilko pentru gheșefturi N. R.) un lucru mărturisit de d. I. Flondor, declarând, că „de nu vor reuși cu programul

lor, a face pe conte marşal al ţării, să scape ţara de corupţiune, va părăsi cu nevasta şi copiii ţara, nevoind să mai fie maftor la atâta corupţiune în ţară" !!

„Nu fac multă laudă, în ce priveşte munca cinstită, rodnică şi desinteresată atât pe terenul politic, cât şi cel economic“, contele, „ca un mandatar al poporului şi-a împlinit cu conştiinţă datoria şi nime nu se poate măsura cu el în această privinţă“. Goana îndreptată (din partea celor interesaţi gheşeftari N. R.) împotriva contelui a fost „un atentat la spinarea poporului ţărănesc“, căci îngreţoşarea sa a fost spre nefericirea neamului, spre folosul şi bucuria străinilor şi presei lor.

Ce goană contra lui Aurel Onciul? Că nu e așa vorbească faptele.

1. De nu se interesa contele şi Câmpulungeni pentru alegerea d. Onciul la Humor, d. Onciul era azi un om mort în politică!

2. Contele a dat cel mai puternic sprijin reformelor d. Aurel Onciul, cu cari să mândreşte acu atât d. Onciul fără se recunoască şi meritul deplin al contelui.

3. Contele a întărit, unde a putut spinarea d. Onciul, cam gârbovită în Viena. Când cu afacerea Sternberg contele a spus despre d. A. Onciul „nu sa slipit nimic de mâinile sale“. Şi după interelaţiunea Schoisswohl a răspuns: „80 % sunt adevărate“ !! Insa nu este aceasta goană. Din potrivă şi ce a fost mulţămita? Hule! Că n'a putut afla bine totul ce fi vine în cap d. Onciul, îi altă treabă. Din faptele înşirate constataz că episoada „Bellegarde“ în politica noastră bucovineană e una din cele mai **folositoare**. O ştie asta fiecare, chiar cei ce fac, să creadă „lumea“ altfel!!

Bieţii ţărani lipsiţi de scutul contelui plâng, şi îl aşteaptă să mai vie; străinilor le pare bine, că au scăpat de el, căci nime n'a fost până acuma, să ne fi apărat, ca dânsul!!

Contele, un caracter sincer, deschis, desinteresat n'a căutat deci popularitate ieftină, n'a gonit pe nime din noi, tindea numai la propăşirea neamului nostru, era un barbat, cum nu s'a pomenit pe la noi... o lumină, care va arde încă mult la capul celor, cari l-au îngreţoşat!!

Pecând contele tot grija să ni se deie cinste, să ne rădicăm, noi grijim parca să picăm cât de jos, de rămănem de ruşine.

Contele cu ocaziunea festivalului, petrecând în horă cu ţăranii, a demonstrat în faţa lumii din Viena, a miniştrilor şi a altor factori de samă, cât ţine la poporul nostru, care e vrednic. Noi în schimb şi drept mulţămită şi recunoştinţă pentru deosebitele merite răsplătim acestui mare barbat, curat ca lacrima, cu trecere prin Viena, chiar înrudit cu soţia moştinitorului de tron, cu batjocură, aducând în mod atât de puţin cavaleresc în public prin „Foaia poporului“ nişte vorbe de „nelegiuire“, vorbe iscodite anume de nişte ficilosi cu văditul scop a-l îngreţoşa pe conte. **Spăla-va cândva neamul nostru din Bucovina pata aceasta?** Întreb: fosta asta „tactică“ sănătoasă d-le Onciul?

Românii şi şcolile secundare din Bucovina.

(Notiţe statistice de I. E. Torontiu.)

(Urmare.)

I. Gimnaziul superior ort. or. din Suceava.*)

Înfiinţat la anul 1860 pe cheltuiala fondului religionar ort. or. gimnaziului superior din Suceavă prin rezoluţiunea din 30 Iunie 1860 i se dau din partea M. S. împăratului între altele şi următoarele condiţiuni:

1. *Gimnaziul superior are să poarte caracterul unui institut ort. or.* prin urmare sunt de aşezat la el cu preferinţă *puteri didactice de confesiunea aceasta.*

Salariile corpului didactic le va purta fondul religionar ort. or. cu acel adaos că şi oraşul Suceava va împlini obligamentele luate asupra sa faţă de acest gimnaziu.

3. *Având gimnaziul din Suceava menirea, de a fi un institut pentru cei ce aparţin bisericii ort. or.,* în cari copiii acestora au să fi instruiţi şi crescuţi de profesori **în limba lor**; sunt copiii catolici în regulă excluşi de la primire în acest gimnaziu.

4. *Indată ce locurile de profesori vor fi ocupate de ortodocşi orientali, limba românească se poate introduce ca limbă de propunere.*

Fireşte la acestea patru condiţiuni se mai adaog încă şi altele, se mai pun şi nişte clausule, cari însă nu nimicesc nici una din cele patru condiţiuni pentru sporirea şi întărirea elementului naţional românesc, afară că punctul 3 ulterior să schimbe într'atâta că se permite şi catolicilor să cerceteze gimnaziul din Suceava. Vom lăsa acuma să dovedească cifrele întru cât din an în an s'au împlinit acestea condiţiuni şi întru cât noi Românii am ştiut să ne folosim de ele. Începem cu programul cel dintâiu al institutului din anul:

1862

Numărul elevilor:

1. După confesiune:

Clasa	ort. or.	rom. cat.	gr. cat.	arm. cat.	arm. ort.	mosaic
I.	25	11	—	1	1	5
II.	21	27	—	—	2	3
III.	17	4	—	—	1	—
IV.	15	3	1	—	—	2

Suma == 78 + 45 + 1 + 1 + 4 + 10 = 139

Ort. or. or. == 78 : 61 = Diferite confesiuni.

*) 1. Preotul C. Morariu: „Kulturhistorische u. ethnografische Skizzen über die Rumänen der Bucovina“; 2. Profesor Isidor de Onciul: „Fondul religionar gr. or. al Bucovinei“; 3. Institutul gimnazial: 4 volume, programe anuale; 4. Preotul C. Morariu: „Părţi din istoria Românilor bucovineni“ vol. I şi II; 5. G. Bogdan-Duică: „Bucovina“.

II. După naționalitate:

Clasă	Români	Germani	Poloni	Ruteni
I.	24	12	6	1
II.	19	18	14	2
III.	13	3	2	4
IV.	14	2	4	1

$$\text{Suma} = 70 + 35 + 26 + 8 = 139$$

Români = 70 : 69 = Diferite naționalități.

Directorul un german, 7 alți profesori străini, nici unul român, decât catehetul, care pe lângă religie ține și limba română, care e urgisită la 3 ore pe săptămână.

Afară de limba românească și de religie toate celelalte obiecte se predau în limba germană. Cel dintâu catehet și totodată profesor pentru limba românească e repăusatul preot Constantin Morariu — Andrievici, 1835 — 1875, ulterior profesor de teologie. O minte largă, inimă bună, un glas dulce și sincer, riguros întru împlinirea datoriilor, și „foarte aspru întru apărarea drepturilor bisericii și națiunii sale împotriva nedreptăților străine,*) catehetul și profesorul Constantin Morariu își dă bine sama ce misiune grea are de împlinit la acest singur institut, în care avea să se pregătească generația intelectuală a poporului românesc din Bucovina. În calitatea sa de catehet creștin zelos și plin de energie ca profesor de limba română, Constantin Morariu „a lucrat aice din toate puterile să aducă *limba românească la vaza ce i se cuvine*, și a și isbutit, căci a făcut o bibliotecă frumoasă de cărți românești, pe cari studenții români le ceteau și așa se trezeau cu toții că trebuie să-și iubească limba și „neamul românesc.**”) Gimnaziul din Suceava nu avea nici o carte didactică scrisă în limba noastră și de aceea Constantin Morariu își ia această grea sarcină să pregătească măcar cele mai necesare, așa că în anul 1866 tipărește la Viena trei manuale de religie pentru cele dintâu clase românești.

(Va urma.)

Rectificare.

Nu este adevărat, că eu ași fi fost cândva sau că sunt actualmente „prietenu de afaceri al d-lui Marku Fischer“, ci adevărat, că nici odată în viața mea n'am avut vre o afacere cu d-l Marku Fischer. Nu e adevărat, că moara văduvei Beldowicz s'a cumpărat cu un preț „aproape indoit, nu e adevărat, că la aceasta cumpărătură a fost vorba de „provizii și chieșuri grase“, ci adevărat, că moara s'a cumpărat în condițiuni foarte favorabile și că la aceasta cumpărătură nici odată n'a fost vorba de provizii. Aceasta o poate mărturisii sub jurământ întreaga direcțiune a Centralei. Nu e adevărat, că eu cândva ași fi avut procese cu cumnatul meu Tit Onciul, ci adevărat,

că numai tovarășul d-lui Tit. Onciul firma Hansi Weiss a părât pe văduva Beldowicz pentru niște provizii, că în acest proces am fost eu ascultat ca martor sub jurământ și că tocmai pe baza mărturiei mele firma Hansi Weiss a pierdut procesul. Nu este adevărat, că Centrala a cumpărat moșia Pătrăuț pe Sirete cu un preț grozav de mare, nu e adevărat, că la aceasta cumpărătură s'au făcut lucruri scandaloase, nu este adevărat, că o mare parte dintre membri direcțiunii s'au împotrivit la cumpărarea acestei moșii, nu este adevărat, că eu ași fi amenințat pe cineva din incidentul tratativelor de cumpărare a moșiei Pătrăuț, ci e adevărat că moșia s'a cumpărat de o comisiune specială a Centralei, de care eu n'am făcut parte, pentru că am presimțit foarte bine că dușmanii mei vor căuta să făurească din aceasta cumpărătură arme în contra mea, adevărat, că cumpărătura s'a făcut cu cea mai mare precauțiune și că prețul moșiei a fost fixat de comisiunea specială, de care a făcut parte: repausatul Dr. Iancu cav. de Volcinschi, d-l Modest cav. de Grigorea, ambii megieșii ai moșiei Pătrăuț, protopopul Artemie Berariu, conzilierul consistorial Dionis cav. de Bejan, profesorii, George Tofan și Petru Popescul, maestrul silvic Ioan cav. de Cuparencu etc, că eu n'am luat nici cea mai mică înrăurință în favorul cumpărării moșiei și că abia fixându-se prețul cumpărării am intrat eu în acțiune când a fost vorba să se tocească condițiunile de plată. Nu este adevărat, că din incidentul acestei sau a altei cumpărături ar fi luat vre o persoană conducătoare „bacșișuri“, ci adevărat, că întreaga direcțiune a Centralei e în aceasta privință curată ca lumina soarelui. Provoacă pe acei domni, cari sunt în stare să dovedească cât îi negru sub unghie, să iasă cu numele la iveală și eu mă oblig prin aceasta public, că imediat îi voi da în judecată. Nu este adevărat, că afacerile de lemne s'au scos „pe obrazul și pe cinstea“ țăranilor Floreștian, Pașcovici, Forfotă, Boncheș și Costea, ci adevărat, că fondul nu dă lemne numai pe fețe țărănești, fie ele cât de cinstite, ci adevărat, că în afaceri de lemne decide exclusiv puterea banului și solvența reflectanților. Adevărul acestei aserțiuni se poate dovedi zilnic prin fapte. Binevoiască d-nii dela „Revista politică“ a cerea cu cele mai cinstite fețe țărănești, dacă se poate cumpăra lemn de la fond, fără să dispui de capitalurile necesare. Nu este adevărat, că eu sau Aurel Onciul ne-am fi împlut buzunarele cu afacerile de lemn, ci adevărat, că până acuma au profitat din aceste afaceri fiecare țaran, care s'a atins de ele, pecând noi le susținem cu toate riscurile și grăutățile de cari sunt încunjurate aceste afaceri. Nu este adevărat, că dep. Niculai Wassilko este prietenul nostru, ci adevărat, că suntem îndușmăniți de ani încoace și că relațiunile noastre personale sunt rupte de ani încoace. Nu este adevărat, că noi l-am fi hrănit cândva pe d-l Nicolai Wassilko cu provizii. Nu este adevărat, că financierea afacerilor de lemn o poartă băncile țărănești, nu este adevărat, că țaranii nu-s băgați la nimic în samă, ci adevărat, că unde se poate se consideră țaranii cu preferință. Se înțelege de sine că la fiecare țaran a face pe voie nime nu e în stare. Nu este adevărat, că țaranii Floreștian și Pașcovici s'au înfăturat pe furis, ci adevărat, că țaranii Floreștean și Pașcovici și-au grijit și grijese de

*) Vide: Preotul C. Morariu: „Părți din Istoria Românilor bucovineni“, pag. 233, vol. II.

**) Ibid. pag. 230 vol. II.

interesele lor în mod foarte național. Nimăruia nu e înclisă calea să facă afaceri după planul său. Nu este adevărat, că societatea „Silva“ a trecut în mâinile unei tovărășii străine, ci adevărat, că societatea „Silva“ există și astăzi și e părtașă la întreprinderea din Dorna așa fi căpătat măcar vre un ban chior, ci adevărat, că n'am căpătat nimic și nici n'ăși fi primit chiar dacă mi s'ar fi oferit. Nu este adevărat, că Centrala a rădicat procentul din alte considerări decât din cauza scumpirii banilor. Centrala n'are fabrică de bani, ci împrumută bani dela banca celă și fi dă mai departe băncilor sătești cum poate. Nu este adevărat, că secția agricolă a Centralei trage somnul cel de veci, ci adevărat, că secția agricolă a Centralei a funcționat și funcționează bine și azi. Eu de repeșite ori am declarat, că sunt gata din propria voie să repășese de la conducerea Centralei ori și când și s'o dau altuia în samă, care va știe s'o conducă mai bine decât mine. În fruntea Centralei m'a pus majoritatea covârșitoare a adversarilor mei politici, nu din dragoste cătră persoana mea, ci de nevoie, pentru că n'aveau alt bărbat potrivit pentru conducerea Centralei.

Rog să se anunțe acel bărbat, care e parat să primească conducerea Centralei și eu sunt gata să repășese de la conducerea Centralei chiar la proxima adunare generală. Nu este adevărat, că eu așa fi făcut cândva legături cu guvernul în dauna poporului român, nu este adevărat, că „Timpul“ a scris și susținut cândva alia ceva, decât ce am scris și susținut eu în întreaga mea viață politică. Nu este adevărat, că eu așa fi luat bani cândva din interese egoiste de la dep. Nicolai Wassilko, ci e adevărat, că fondul de agitațiune s'a strâns la mine și că la acest fond au contribuit toate partidele politice de pe atunci. Cu stima cuvenită

Dr. Florea Lupu.

De e prietin d. Florea cu Mochi Fischer, e altă vorbă, dar că insultă ca un viziteu jidovesc, o știm. Cu moara Beldovici nu e lucru curat fiindcă a fost vorba de provizii, ceea ce a venit și înaintea judecătoriai. La cumpărarea moșiei Pătrăuți au votat contra dd. Dr. N. Blăndu, care s'a împotrivit să se dee un preț așa de mare, și C. Cozmiuc. Numai prof. G. Tofan a fost în decursul vorbirii contra, iar la votare a fost pentru. În adevăr s'a dat un preț grozav, fiindcă țărani nu sunt în stare să cumpere parcele din această moșie. Dacă nu s'a dat un preț „grozav“, de ce nu s'a parcelat moșia până acuma între țărani, cum s'au parcelat la vremea sa moșia Patriarhiei și a Hatnei. E adevărat și o susținem că o persoană conducătoare a luat provizii 100.000 de coroane. Florea Lupu singur a mărturisit că afacerile de lemne s'au scos cu ajutorul deputaților și pe obrazul țărănilor, cari nu au nici o hasnă, ci numai Jidanii. Li vom dovedi cu nume și cu date, câți Jidani și câți Români au folos din aceste afaceri. Despre „Silva“ din Dorna vom mai vorbi. Pe Koko Wassilko îl susțin azi firmele românești cu provizii, că de altfel afacerile de

lemne ar fi dat de mult faliment din pricina boicotului negușitorilor jidani. Acuma Jidanii văd că mai bine îngrijește de interesele lor un „șabăs-goi“, iar Koko Wassilko și organul său „Post“ nu pomenește nimic de aceste afaceri și de dd. A. Onciul și Florea Lupu. Gazeta „Timpul“ a fost o cangrenă pentru opinia noastră publică și a servit interese stricătoare neamului nostru. Legătura lui Florea Lupu cu guvernul a fost în dauna noastră și a sdruncinat solidaritatea națională. Pe atunci guvernul ne era dușman și ne prigonia și, cine a făcut legatură cu dânsul, a primejduit interesele românești. De la Koko Wassilko a luat Florea Lupu bani de agitație, tocmai când Koko mobilizase totul, ca să-l nimicească politicește pe Aurel Onciul. Dacă în adevăr Florea Lupu nu are legături de prietenie politică cu Koko Wassilko, de ce a făcut acesta propunerea în dietă ca d. Lupu să fie numit „pe veci“ prezident la banca țării? S'a făcut aceasta fără oareșicare înțelegere prealabilă? Nici odată.

Știri mărunte.

Caz de moarte. În Ilișești a murit gospodina Glicheria Doboș, soția fostului vornic și fruntaș român Vasile Doboș. Această vrednică gospodină a dat o creștere foarte bună copiilor săi. Unul, Filaret Doboș, e profesor la gimnaziul din Suceava. Să-i fie țărâna ușoară!

Clubul Român și Cetățenii Români din Suceava Vă invită respectuos împreună cu stimate familie la petrecerea cu dans care se va aranja întru buna încheiere a căștelgilor de lăsatul săcului, Duminică în 20 Februarie (5 Mart) 1911 în localul Clubului Român. Începutul 8 oare sara. Intrarea de persoană 1 cor., de familie 3 cor.

Clubul Român din Rădăuț are onoare de a Vă invita cu stimata D-Voastre familie la teatrul cu dans care se va aranja Sâmbătă, în 4 Martie st. n. a. e. în localitățile casei germane din loc. Începutul precis 8¹/₂ sara. Intrarea 2 cor. de persoană. Venitul curat este destinat pentru înființarea unei biblioteci publice. Costumul național e bine văzut.

D. V. Lițu a părât „Foaia poporului“ pentru batjocurile și insultele aduse onoarei d-sale. E o insinuare josnică și calomnioasă că d. Lițu s'ar feri, de a depune mărturie la judecătoria. D-sa și-a dat în tot deauna adresa. Dacă nu l-au aflat cetățiii, nu e vina sa. În procesul cu d. A. Onciul va aduce dovezi că cele 100 de coroane le-a dat unor indivizi ca să zădărnicească adunarea „aparariștilor“ din Faur 1907.

Adunare poporală se va ținea Vineri în 3 Martie 1911 la oarele 11 i. a. în sala de tir din Rădăuț. La ordinea zilei: 1) Situația politică, 2) Nominarea candidaților pentru dietă. La 1 oară d. a. tot în același local își va ținea societatea „Trezirea“ adunarea generală. Toată țărâna din ținutul Rădăuțului să vie la aceste adunări.

Poșta redacției.

Corespondențele primite le vom publica în n-rele viitoare.